

וקראת לשבת עונג

אלון תרני הפלכה באגפך ובסולת פלמוץ

גליון מס' 706

פרשת ואתחנן

י"א אב התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ טעמון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהיה בה מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' שלום בן תופחה זצוק"ל, מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

רבינו תמיד היה באמצע הלימוד

"עין בעין ראיתיו הרבה פעמים", סיפר אחד ממקורביו רבינו, "שכאשר חטפתו תנומה בשעת לימודו, מאחר שהלך לישון בשעה מאוחרת מאד בלילה שקדם לו, תיכף כשנתעורר, המשיך לעיין באותה הנקודה בה עמד קודם. ופעמים הוא היה עומד באמצע מערכה שלימה, ומאותה שורה בה עמד לפני כן, ממנה הוא היה ממשיך ברצף אחד. בהתהלך תנחה אותך, בשכבך תשמור עליך, והקיצות והיא תשיחך".

רבינו תמיד היה באמצע הלימוד, וגם כשהיה מוכרח להפסיק הפסק כל דהו, היה מיד אח"כ ממשיך באותו מקום ובאותה מילה, כאילו מעולם לא הפסיק, זה הראה עד כמה רבינו היה תמיד מונח בלימוד עשרים וארבעה שעות ביממה.

ובענין זה מסופר: הימים היו ימי שלהי כהונתו של מרן בתל אביב כאשר הכל חילו את פניו שיעמיד עצמו למשרה הרמה כראשון לציון. הוא סבר ואמר כי טוב הדבר למען החזרת עטרה ליושנה.

והגם כשהודיעו למרן על בחירתו לראש"ל, הודה נרגשות לכל המסייעים והעסקנים שסייעו בענין, ומיד לאחר מכן שב וצלל לעמקי תלמודו כאילו לא היה דבר.

סיפור דומה, סיפר הרב מרדכי כהן, שהוא זוכר את סיומו של יום הבחירות לכנסת שנערכו בשנת תשנ"ו.

"היה זה לאחר חודש שלם שבמהלכו יצא הרב יום יום מביתו לפעול למענה, והנה, בסיום הבחירות כאשר הגיעו התוצאות המשמחות עלו לבית כמה מקורבים לשתיית 'לחיים'.

הרב ישב בחדר ולמד, וכשנדע על התוצאות אורו פניו. יצא, שתה 'לחיים' וברך את המתכנסים באומרו כי "נעשה הכל למען הרמת קרן התורה, נקים עוד ישיבות, עוד תלמודי תורה ועוד מקוואות", ומיד פרש וחזר לחדרו שם המשיך הלימוד כאילו לא נקטע כלל.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

והתקדשתם והייתם קדושים!

איש אמת היה הגאון הקדוש הנערץ בעל דברי יחזקאל זצ"ל, רבה של שיווה. מימיו לא הוציא דבר שקר מפיו, ולא יכול היה לסבול שקר אצל זולתו. בזמנם, נפוצים היו פמוטי בדיל ונחושת. ביקר בבית עשיר וראה פמוטי כסף מתנוססים לתפארה. אמר: "איני יכול לשאת זאת, פמוטי הכסף משדרים גאוה!"

אמר העשיר: "תנוח דעת רבינו, זהו ציפוי כסף בלבד" ... קדרו פני הרב, וקרא: "כך?! אם כך, הרי כאן גם גאוה וגם שקר!" ...

יום אחד היה עליו לערוך מכתב לאחד מגדולי הדור, החלק הקשה ביותר, היתה שורת התארים. ישב והתחבט. מה יכתוב? נהוג לפתוח במלים: "לכבוד קדושת הרב הצדיק", שורה של מוקשים. איך יוכל לכתוב "לכבוד קדושת"? הרי כאשר אמרה האישה השונמית לבעלה: "הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש עובר עלינו תמיד" על אלישע הנביא, שאלה הגמרא, מאין ידעה שהוא קדוש, הלא הקדושה רגש פנימי הוא, ומי יכול להעיד עליו? ואיך יוכל לכתוב "הרב הצדיק"? הלא ידוע מה שכתוב בתחילת ספר התניא, שמי שלא עבר עבירה אחת וקיים את כל המצוות, עדיין בגדר "בינוני". והצדיק, הוא מי שהפך את יצרו הרע לטוב, הפך חושך לאור ומר למתוק, ומעצמו כוסף הוא רק לטוב ומואס לחלוטין ברע. ומי יכול להעיד על כך, זולת הבורא יתברך?

כך ישב הרב ותהה, התחבט והתלבט, מה יכתוב? בעודו מתחבט, נכנס לחדר בנו הגדול, רבה של סטרפוקוב. ראה את פני אביו והינן מיוסרות, ושאל לסיבת הדבר. שטח באזניו את התלבטותו.

אמר לו הבן: "אם לדעתי תשמע, תוכל לכתוב בלב שקט את התארים במלואם: 'לכבוד קדושת הרב הצדיק', בלי פקפוק." "ומדוע?" חקר האב. ענה הבן: "צדיק, שהרי הכתוב מעיד: 'ועמך כולם צדיקים'. וקדוש, ודאי קדוש הוא. שאמרו בגמרא (חולין), שגיד הנשה אסור באכילה והשומן סביבו מותר, וישראל קדושים נהגו בו איסור. אותו רב אינו אוכל שומנו של גיד, מעידה בו הגמרא איפה שקדוש הוא" ... שמח הרב וקרא: "בני, אם חכם לבך ישמח לבי גם אני", וישב לערוך את המכתב בלב קל...

מעשה שהיה הוא. לנו, ברוך השם, אין דאגות כאלו, לא נפגע אם לא יכתבו עלינו: "הרב", שלא לדבר על "הרב הצדיק", ובודאי שלא: "כבוד קדושת". אדרבה, אם יכתבו כך הלא לצחוק יעשונו, ונקפיד...

אבל, רגע אחד. מדוע לא, בעצם? מילא "צדיק" – איננו צדיקים, ואין מצוה מן התורה להיות צדיק. די אם נהיה בגדר "בינוני", דהיינו טעוני מצוות ומשוללי עבירות! אבל קדושים, הרי יש לכל אדם להיות קדוש! חובה מן התורה: "קדושים תהיו, מצות עשה מן התורה! בכל יום אנו אומרים, ולא פעם אחת: 'והייתם קדושים לאלקים'. והלא יהודים מקיימי מצוות אנו, שומרי שבת, כשרות, תר"ג מצוות. ובמה תגרע מצוה זו? אף זה ציווי מפורש! זו הגדרתו של העם בפרשתנו: "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך", "והתקדשתם והייתם קדושים" – ציווי מרכזי ועיקרי הוא! שוכנענו. הרינו מוכנים ומזומנים לקיים מצות עשה זו. אך מה מצוה זו? כיצד מקיימים אותה?

ובכן, כותב ה"אורח החיים" הקדוש זצ"ל: "בבוא עבירה לידו – שיתרחק מעשותה, ובזה קיים מצות עשה שנצטוונו במאמר: 'קדושים תהיו'. והוציא זכרון מצוה זו בלשון זו של קדושים, לומר שכל המקיים מצוה זו נקרא קדוש". עכ"ל.

ובפרט, זמנה של מצוה בימי הקיץ. בחופשה, בימי 'בין הזמנים' הבאים לקראתנו לשלום. כל שמירת העינים, כל הימנעות מהליכה למקומות פרוצים, מראיית מראות אסורות, וקיימנו מצות עשה זו מן התורה, ופסענו פסיעה נוספת לקדושה! ...

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

“ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר” (ג, כג).

במדבר (דברים רבה פרשה ב) דרשו חז"ל על פסוק זה: זה שאמר הכתוב (תהלים ט): "בתוכחות על עון יסרת איש ותמס כעש חמוזו, אך הבל כל אדם סלה".

משל לנושה, שבא לגבות את חובותיו מבעלי חובו, מכיון שהכיר אותם היטב, ידע בדיוק על מי ניתן להכביד מאד כדי שיחזיר את חובו, ועל מי ניתן להכביד רק במעט כי מצבו באמת דחוק. בין בעלי החוב, היה עני מרוד ואביון, אותו הניח הנושה ולא פנה אליו כלל...

רואים אתם – התרברב העני בפני שאר בעלי החוב – אתכם לחץ הנושה ותבע את חובותיו, ואילו אותי עזב לנפשי! שוטה שכמותך! אמרו בעלי החוב – אותך עזב מפני דלותך הרבה, ומדוע אתה מתפאר בכך?!

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – על עון מי מריבה שחטא משה רבינו הוא נענש ולכן לא נכנס לארץ ישראל, ואם למשה רבינו כך, מה יאמרו שאר הבריות שיש בהם עוונות גדולים וחמורים?! הבל יאמרו כי משה רבינו נענש ולא נכנס לארץ, ואילו הם לא נענשו כלל...

“לא תוסיפו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם” (ד, ב).

פסוק זה, הסביר המגיד מדובנא במשל: אדם אחד נכנס אל שכנו, ובקש ממנו להשאיל לו כף. למחרת חזר השכן והחזיר לו את הכף ועוד כפית קטנה. מדוע אתה מחזיר לי שתי כפות – תמה המשאיל – והלא השאלתי לך רק כף אחת?

נכון – השיב השואל – אמנם השאלתי לי כף אחת, אולם הכף שהשאלתי לי, היתה מעוברת וילדה... לפיכך, הא לך שתי כפות. הבין המשאיל, כי דעתו של שכנו השתבשה עליו, אף על פי כן, נטל את שתי הכפות ללא אומר ודברים.

לאחר כמה ימים, חזר השכן ובקש להשאיל לו כוס. השכן השאיל כוס אחת, ושוב בא זה והחזיר שתיים, באומרו כי הכוס ילדה ב"מזל טוב" כוס קטנה... נטל המשאיל את שתי הכוסות בשתיקה.

לימים בקש השכן לשאול זוג פמוטי כסף. שוטה זה – חשב המשאיל בלבו – בוודאי יחזיר לי ארבעה פמוטים... אשאיל לו בשמחה. לאחר כמה ימים, כאשר ראה המשאיל כי שכנו לא מחזיר את פמוטי הכסף, בא אליו בטענות: היכן כלי הכסף שלי? מדוע טרם החזרת אותם? סלח לי – אמר השכן – הפמוטים שלך מתו...

מתו??? – צעק השכן – וכי ממתים שמענו על פמוטים שמתים? וממותי שמעת על כף יולדת, או כוס יולדת? – השיב השכן בשאלה – כאשר החזרתי לך שתי כפות, נטלת אותן ולא פצית פה. אם הכף יכולה ללדת, אף פמוטים יכולים למות...

כן הוא גם הנמשל – סיים המגיד – את המצוות צריך לקיים בדיוק נמרץ, כי אדם המוסיף על המצוות, בסופו של דבר עלול גם לגרוע מהן...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

שאמא לא תדאג...

עד היכן מגיע חיובה של מצוות כיבוד הורים? הגאון הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר ויתר על חלום חיים נשגב בעבורה! ומעשה שהיה כך היה: נכספה וגם כלתה נפשו של הרב אונסדורפר לעלות לארץ ישראל, ולחיות בארץ הקדושה, אלא שידו לא היתה משגת את סכום הכסף הגדול, שנדרש עבור כרטיס הפלגה לארץ ישראל, ועל כן נותר בינתיים בגולה הרחוקה. שנה אחת, בעיצומו של יום הפורים, נכנס אחד הגבירים למעונו, והכריז: "רבה אני רוצה לתת לכם משלוח מנות – כרטיס הפלגה לארץ ישראל!"

הרב אונסדורפר היה מאושר ממש. הוא החל לרקוד בהתרגשות, ומיד לאחר הפורים פתח בהכנות והמתין בכיליון עיניים למועד הנסיעה.

ימים ספורים לפני היום המיועד, נסע להוריו כדי להיפרד מהם ולבקש את ברכתם. הם ברכוהו בברכת אב ואם שכולה אהבה ותפילה, והוא שב לביתו.

והנה, סוף סוף הגיע היום. כל בני העיר עומדים על רגליהם במשך שעות אחדות, ממתנינים לתורם כדי לברכו, כולם מדברים על הנסיעה לארץ ישראל... והנה, כשכבר ממש עמד לצאת מהבית, הגיעה טלגרמה דחופה.

רבי שלמה זלמן פתח את המברק. קרא את השורות הקצרות והכריז: "רבותי אני נשאר כאן!".

התדהמה עצומה. מה אירע פתאום? תמיהות וניחושים עפים בחלל האויר, הציבור מודאג וסקרן, והגביר שנתן את הכרטיס אינו יודע את נפשו.

ומה היה כתוב בטלגרמה?

"שלמה זלמן בני", כתבה לו אמו, "אנא ממך מיד כשתגיע לארץ ישראל שלח לנו טלגרמה, וכתוב שהגעת בשלום. אל תתעכב כדי שלא אדאג לשווא, די לי בדאגה ההכרחית בשבועות הפלגה..."

אכן, נסיעה לארץ ישראל לא היתה רק סיפור יקר אלא גם ארוך: ששה שבועות ארכה הפלגה מפרשבורג לארץ ישראל!

אמר רבי שלמה זלמן בלבו: ששה שבועות תהיה אמא שרויה במתח ובדאגה – מה קורה עם שלמה זלמן שלי? האם הכל כשורה? האם היא מתקרבת ליעדה? ואולי ארע דבר מה, חלילה?

איך אפשר לעלות לארץ ישראל, אם על ידי כך נגרמת דאגה לאמא? כל ימיו לא עלה הרב אונסדורפר לארץ ישראל, כדי שלא להדאיג את אמו, א אידישע מאמא שדואגת מה קורה עם האניה...

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

ברכת המזון (א)

הרה"ק רבי חיים ויטאל שאל פעם את רבו האר"י

הקדוש, מדוע בברכת המזון שנאמרת כהודיה לאחר אכילת מזון גשמי, מברכים ומודים גם "על תורתך שלימדתנו ועל חוקיך שהודעתנו"? הרי זו הודיה על דברים רוחניים נעלים שאינם קשורים כלל למזון ולגשמיות?

ענהו רבו האר"י הקדוש, שכשם שמודים על המאכלים והשתיה שהם מזונו של הגוף, כך, ועוד יותר, עלינו להודות על התורה והמצוות שהם מזונה של הנשמה. לכן ראוי לשלב בברכת המזון עם ההודיה על המזון הגשמי גם את הברכה על המזון הרוחני, מזון הנפש והנשמה. השינוי הדרגתי ולאורך תקופה כל מצוה שאדם מקיים וכל התגברות שאדם מתגבר, מעצימים ומגבירים את כוח הנשמה שלו. גם כשסועדים את הגוף במזון ובשתיה אין חשים מיד בעת האכילה שנוסף בנו כוח ומרץ, לעתים דווקא לאחר הארוחה המזינה חשים בכבדות ובעייפות. גם כשהאדם

הולך וגובה, אין הוא חש בכך, רק לאחר זמן מרגישים כוח וחיוניות לפעול, חשים בהבדל שהתרחש במראה ובקומה. כך גם במזון הרוחני. לא תמיד מרגישים מיד לאחר קיום מצוה או לימוד תורה בשינוי מיידי ובעליה בדרגה. רק כעבור תקופה חשים בשינוי הדרגתי, הלב נוטה לחוש מטבעו דברים רוחניים ולהתרגש מדברים איכותיים, המוח נמשך לחשוב מחשבות רוחניות וחיוניות, ואז צריך לדעת שזו התוצאה של המעשים הטובים שעשו. אם, לדוגמה, הגיע לאדם ניסיון בשמירת העיניים בחודשי הקיץ, והוא הצליח לעמוד בו בגבורה ובעוז, ברור כי אין זה בכוח מרק העוף שלגם אתמול, גם לא בזכות האבטיח שאכל שלשום. מעשים גשמיים אינם מסייעים לעיניים רוחניים. ברור שעמידתו בניסיון נבעה מכוחות רוחניים שנאגרו בנפשו. כוחות שנוצרו על ידי מצוות. תקיעת השופר של ראש השנה, נטילת הלולב בחג הסוכות, מקרא מגילה ואכילת המצה, שעות יקרות של לימוד התורה, הן שנאספו טיפה לטיפה, נקוו ונאגרו בנפשו והן שעמדו לימינו ברגע הניסיון. עבייה מזינה עבירה כל ביטול של מצוות עשה וכל עבירה על הלאוין שבתורה פוגמים בנשמה ומסתירים את אורה. יש עבירות מסוימות שהן כמש כרעל לנשמה ולא מאפשרות את תפקודה המקורי. המשך בגליון הבא אי"ה